

Vážený pan
Ing. Robert Plaga, Ph.D.
ministr školství, mládeže a tělovýchovy
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Karmelitská 529/5
118 12 Praha 1

Praha, 5. 11. 2020

Otevřený dopis k návrhu jazykové přípravy pro žáky s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka

Vážený pane ministře,

obracíme se na Vás v souvislosti s **návrhem systémové podpory jazykové přípravy žáků s cizí státní příslušností**, který na konferenci NPI ČR (15/10) a META, o.p.s. (22/10) představil Mgr. Svatopluk Pohořelý, vedoucí oddělení základního vzdělávání. Tento návrh byl po celý kalendářní rok napjatě očekáván, jelikož se jedná o klíčové opatření zajišťujících rovné příležitosti ve vzdělávání **žákům s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka**. Těch je podle odhadů odborníků jen na základních školách přibližně **18 tisíc**.

Tito žáci jsou významně **ohroženi školní neúspěšností**, na což upozorňují opakovaně mezinárodní testy PISA, v ČR především výsledky jednotných zkoušek a v praxi se to také zcela jasně projevilo v průběhu jarní krize v rámci dálkového vzdělávání. Omezení prezenční výuky v souvislosti s pandemií dopadá na děti s odlišným mateřským jazykem (OMJ) zvláště zásadně. V mnoha případech jsou učitelé zcela opomenuti, neboť škola s nimi nedokáže na dálku komunikovat a zároveň mají často nulovou podporu rodičů, kteří sami jazyk neznají, nebo je jejich znalost jen velmi omezená. Právě z těchto zkušeností jasně vyplývá, že **vzdělávací systém potřebuje mít vybudovanou skutečně systémovou podporu rozvoje jazyka** těchto žáků, která by umožnila funkční podporu pro pedagogy a zajistila i rovný přístup žáků s OMJ ke vzdělávání.

Ačkoliv všichni **vítáme flexibilnější financování, nárůst rozsahu výuky i finanční alokace**, které návrh přináší, obáváme se, že chystané změny zcela opomíjí (menší) školy, které vzdělávají pouze jedno až tři děti s cizí státní příslušností a kterých je v regionech ČR mimo velká města většina. Z návrhu vyplývá, že těmto dětem bude výuka **zajištěna pouze v kraji určených školách**, kam by musely dojíždět, **případně formou online skupinové výuky organizované kraji určenou školou**. Což je jako jediná podpora zcela nedostačující, zvláště pro děti z 1. stupně, kterých jsou podle statistik 2/3 - dojíždění by bez doprovodu rodičů bylo prakticky nemožné a dálková výuka jakožto jediná forma výuky češtiny jako druhého jazyka je naprosto nedostačující.

Z podpory navíc zcela vypadávají žáci s cizí státní příslušností s nedostatečnou znalostí češtiny, kteří se v české škole učí déle než 12 měsíců. Ti nebudou mít nárok ani na jazykovou přípravu podle § 20, a podle vyjádření MŠMT na výše uvedených konferencích ani na podpůrná opatření podle § 16. V praxi se ale s těmito žáky často setkáváme, obvykle ve školách zůstávají bez podpory, zažívají opakovaný školní neúspěch a nezdělané musejí opakovat ročník, v důsledku čehož v řadě případů ani nezáskají úplné základní vzdělání. Nedostatek podpory na ZŠ se pak zrcadlí i v krajně neuspokojivé situaci těchto žáků při přechodu do středního vzdělávání.

Za největší hrozbu považujeme návrh na zrušení nároku na podpůrná opatření z §16 školského zákona pro žáky cizince, který prezentovalo MŠMT dne 15. 10. 2020 na konferenci NPI ČR a který vyplýval i z některých vyjádření pana Pohořelého na konferenci METY dne 22. 10. (V diskuzi na roli ŠPZ v novém systému odpověděl: *ŠPZ se zapojuje především v případě i dalších speciálních vzdělávacích potřeb žáka, pro jazykovou přípravu dle představeného systému není ŠPZ třeba.*) Pokud k tomuto dojde, kmenové školy, ve kterých jazyková příprava nebude probíhat, zůstanou zcela bez nástrojů podpory pro žáky cizince. Tito žáci přijdou o možnost podpory v běžné výuce (úpravy metod, obsahu, hodnocení, vzdělávání dle IVP) a budou se jí účastnit **zcela bez porozumění**. Nebudou moci být podpořeni ani asistentem pedagoga či pedagogickou intervencí, což považujeme vedle výuky češtiny za zásadní nástroj umožňující pedagogům skutečnou individualizaci výuky. **Proto Vás žádáme o garanci zachování podpory z §16 školského zákona pro všechny žáky s odlišným mateřským jazykem**, bez ohledu na jejich státní občanství, a bez ohledu na to, zda budou podpořeni v novém systému podle § 20 či nikoliv.

Celý návrh je navíc disproporční a pro praxi nepřehledný tím, že **nárok na podpůrná opatření zachovává dětem s českým občanstvím**, které ale naopak nebudou mít nárok na jazykovou přípravu, pokud se "nesvezou" s cizinci v dané škole. Žáci s občanstvím ČR (a odlišným mateřským jazykem) tedy dostanou výuku češtiny jako druhého jazyka v rámci podpůrných opatření, tedy pouze na doporučení ŠPZ, což má v praxi příliš mnoho překážek. Navíc budou mít nárok pouze na poloviční rozsah výuky češtiny jako druhého jazyka oproti žákům s cizí st. příslušností (200 oproti 400 hodinám).

Výše popsaná opatření negativně dopadnou **na úspěšnost všech žáků s cizí státní příslušností**, a to především proto, že veškerá pozornost je věnována pouze výuce češtiny v jazykové přípravě, ale opomíjí **pro školní úspěšnost zásadní podporu (akademického) jazyka v rámci běžné výuky**. Ta by těmto žákům měla být poskytována **paralelně s jazykovou přípravou** formou úprav obsahu, metod a hodnocení ve vzdělávání právě z §16 (nebo ideálně úpravou §20 pouze na základě jazykové diagnostiky provedené školou). Velmi nápomocným podpůrným opatřením (PO) je asistent pedagoga či pedagogická intervence (které jsou navíc dle průzkumů nejčastěji doporučovaným PO). Žáci se totiž většinu času účastní běžné výuky. Nebudou-li mít nárok na PO, **budou se výuky účastnit zcela bez porozumění**.

Speciálně pak **návrh negativně dopadne na žáky, kteří nebudou mít možnost účastnit se jazykové přípravy z důvodu ryze organizačních** – tedy nemožnosti dojíždět do kraje určené školy a nedostatečnosti podpory prostřednictvím distanční výuky.

Pokud by navrhovaná úprava skutečně omezila nárok žáků na podpůrná opatření, byla by v rozporu s §16 školského zákona, jehož změna podzákonným právním předpisem je zcela nepřijatelná, a vedlo by to k právní nejistotě a výkladovým nejasnostem, aby následně byla rozhodnutím soudu zrušena.

Návrhy jsou rovněž v **přímém rozporu se Strategií vzdělávací politiky do roku 2020** i s nově přijatou **Strategií vzdělávací politiky ČR do roku 2030+**, neboť jedním z hlavních pilířů těchto strategických dokumentů je **snížování nerovností ve vzdělávání**. **Navrhované změny v zatím představené podobě ale povedou naopak k jejich zvyšování**. Návrh je i v rozporu s usnesením Rady vlády pro lidská práva ze dne 1. 9. 2020, kterým Rada vyzývá

ministerstvo, *“nastavit jazykovou přípravu pro nově příchozí žáky tak, aby byla dosažitelná pro všechny žáky s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka, zejména pro žáky nastupující na základní školy a žáky před zahájením střední školy”*.

Z prezentovaných návrhů dále vyplývá, že pro předškolní vzdělávání bude nově vytvořené kurikulum češtiny jako druhého jazyka součástí RVP PV a tím bude výuka financována v rámci PHmax, zatímco v případě ZŠ kurikulum součástí RVP ZV nebude a financování bude z rezervy krajů. Domníváme se, že by financování z PHmax umožnilo flexibilnější a jednodušší zajištění výuky a předešlo by výše zmíněným nedostatkům systému. Zároveň by na něj mohly navázat další potřebné změny například v podobě jednotných zkoušek z ČDJ.

Žádáme Vás proto o úpravy systému tak, aby skutečně zajistil **rovné příležitosti** ve vzdělávání dětem a žákům s neznalostí a nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka, ať už jsou cizí či české státní příslušnosti.

Rádi budeme ministerstvu nápomocni při úpravách návrhu.

S pozdravem

PhDr. Kristýna Titěrová, programová ředitelka, META, o.p.s.

Mgr. Magda Faltová, předsedkyně Výboru pro práva cizinců, ředitelka Sdružení pro integraci a migraci

Mgr. Klára Šimáčková Laurenčíková, předsedkyně Výboru pro práva dítěte, předsedkyně ČOSIV

Mgr. Andrea Krchová, ředitelka Konsorcia nevládních organizací pracujících s migranty v ČR

Ing. Mariana Čapková, MBA, předsedkyně Výboru pro výchovu a vzdělávání ZHMP

Mgr. Ondřej Lněnička, ředitel ZŠ profesora Švejcara v Praze 12

Mgr. Karin Marques, ředitelka ZŠ Brigádníků v Praze 10

PhDr. Markéta Zachová, Ph.D., FPE ZČU v Plzni, katedra pedagogiky

Mgr. Marek Lollok, Ph.D., Katedra českého jazyka a literatury, PedF MU

Mgr. Hana Svobodová, Dr.phil., Katedra českého jazyka a literatury. PedF MU

PhDr. Barbora Loudová Stralczynská, Ph.D., Pedagogická fakulta UK, katedra preprimární a primární pedagogiky

Ing. Jiří Kyliánek, ředitel ZŠ Čelákovice, Kostelní 457

Mgr. Marcela Prokůpková, ředitelka ZŠ s RVIVT, Teplice, Plynárenská 2953

Mgr. Nataliia Schneider, koordinátor pro práci s dětmi cizinců při PPP Ústeckého kraje

Mgr. Veronika Bačová, učitelka ZŠ Satalice, Praha 9

Mgr. Radka Nováková, zástupkyně, výchovná poradkyně, ZŠ Týnec nad Sázavou

Lenka Kršková, Správa uprchlických zařízení

doc. RNDr. Jana Straková, Ph.D., Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání, PedF UK

doc, PaedDr. Soňa Koťátková, Ph.D., Katedra preprimární a primární pedagogiky, PedF UK

Mgr. Lukáš Wimmer, ředitel Centra pro integraci cizinců, o. p. s.

doc. PhDr. Jana Stará, Ph.D., Katedra preprimární a primární pedagogiky, PedF UK

PhDr. Tereza Krčmářová, Ph.D. Katedra preprimární a primární pedagogiky, PedF UK

Mgr. Renata Janecká, ředitelka ZŠ Pardubice, Štefánikova 448

Mgr. Lenka Scheithauerová, Katedra preprimární a primární pedagogiky, PedF UK

Ing. Jaroslav Jirásko, MBA, Asociace ředitelů základních škol a ředitel ZŠ K. V. Raise
Lázně Bělohrad

Mgr. Jaroslav Kulik, ředitel ZŠ Meteorologická, Praha 4 - Libuš

Mgr. Michaela Davidová, Ph.D., ředitelka Most pro o.p.s.

Mgr. Helena Zdrubecká, ředitelka FMŠ Sluníčko pod střechou při Pedf UK, Praha 13

Mgr. Petra Ristić, zástupkyně ředitelky FMŠ Sluníčko pod střechou při Pedf UK, Praha 13

PhDr. Helena Hejlová, Ph.D., Katedra preprimární a primární pedagogiky PedF UK

Mgr. Petra Mazancová, předsedkyně - Učitelská platforma, z.s.

Mgr. Ludmila Mašková, ředitelka MŠ se spec.tř. DUHA Praha 5 - Košíře

PhDr. Jana Vlachová, speciální pedagog MŠ se spec. tř. DUHA, Praha 5-Košíře

Mgr. Dagmar Vávrová Čermáková, ředitelka MŠ "U Krtečka", Praha 5 - Motol

Mgr. Charlotta Kurcová, ředitelka ZŠ a MŠ Teplýšovice, Benešov

Alena Ottlová, asistentka pedagoga, ZŠ Teplýšovice, okres Benešov

Mgr. Bc. Miroslav Hřebecký, programový ředitel EDUin

Mgr. Martina Skleničková, speciální pedagog, MŠ se speciálními třídami Duha, Praha 5-
Košíře

Mgr. Marie Mitašová, zástupkyně ředitelky, MŠ se spec. tř. DUHA, Praha 5 - Košíře

Mgr. Lucie Sichingerová, koordinátorka vzdělávání cizinců, Masarykova ZŠ Plzeň

Ing. Aleš Sedláček, předseda České rady dětí a mládeže

Mgr. Robert Basch, výkonný ředitel Nadace OSF Praha

RNDr. Jindřich Kitzberger, ředitel pro pedagogiku a koncepci vzdělávání, Duhovka Group

Mgr. Lenka Hečková, právník, ČOSIV

Mgr. Petra Keprtová, JOB spolek pro inovace

Egle Havrdová, Ph.D., ředitelka, Schola Empirica zs.

Ing. Tomáš Kuba, pedagog, WZŠ Dobromysl z.ú., Plzeň

Mgr. Vladimíra Zieglerová, výchovný poradce, WZŠ Dobromysl z.ú., Plzeň